

Heid Cat. zondag 25a (vr/antw 65)

1 Geest en Woord

2 wet en Evangelie

Gemeente,

Dat kun je een interessante vraag vinden. Vanwaar komt het geloof? En daar is ook veel over nagedacht in de geschiedenis. Want de Bijbel lijkt soms een beetje twee lijnen te kennen in dit opzicht. Sommige teksten spreken heel duidelijk over God in dit verband. Dat het geloof een gave van God is. Dat de Vader zondaren tot Zich trekt. Dat de Zoon overzet uit de dood in het leven. Dat de Geest het is Die een nieuw hart geeft. En andere teksten lijken heel nadrukkelijk te spreken over de mens in dit verband. Dat de mens gelooft en strijdt, en zoekt, en zich bekeert, en zelfs een keuze maakt. En dan kun je je afvragen hoe zich die twee lijnen tot elkaar verhouden. Hoe verhoudt zich dat Goddelijke en dat menselijke van het geloof. Je kunt denken: ik ben benieuwd hoe dat vanavond dan uiteen gezet word. En er zijn mindere dingen waar we belang in kunnen stellen.

Maar eerst plaatsen we deze vraag weer in zijn verband. De twaalf artikelen zijn behandeld in de catechismus. Zondag 9 tot en met 22. En daarin stond Christus centraal. Rijk en diep is beschreven en beleden de liefde van Zijn vernedering. Hoe veel Hij heeft geleden voor zondaren. En eveneens is beschreven en beleden de macht van Zijn verhoging. Hoe met eer en heerlijkheid gekroond Hij is om al de Zijnen te zegenen en te beschermen. Christus. En al Zijn weldaden. Zondag 13 t/m 23 hebben weldaden genoemd. Hij bedekt ons met Zijn heilige ontvangenis, Hij verloste van de eeuwige verdoemenis en verwierf genade gerechtigheid en eeuwig leven. Hij bevrijdde van het oordeel Gods en nam onze vervloeking weg. Heeft de dood tot een doorgang gemaakt, onze oude mens met Hem begraven, ons eeuwige troost gegeven, ons het heil deelachtig gemaakt, opgewekt tot nieuw leven, leeft om voor ons de bidden, de Heilige Geest geschonken, beschermt en zegent ons, en zal ons tot Zich nemen in eeuwigheid en eens met lichaam en ziel aan Zijn lichaam gelijkvormig maken. Dan heb je het over rijkdom en redding. Redding uit zonden, schuld, verdoemenis, dood, gericht, ondergang.

Christus en al Zijn weldaden. En het werd ons duidelijk in zondag 23/24: alleen het geloof doet daarin delen. Het geloof is de enige weg om in Hem en Zijn rijkdom en redding te delen. Om verlost te worden. Die gelooft

heeft het eeuwige leven die niet gelooft op die blijft de toorn Gods. Vanwaar komt zulk een geloof? Dan wil er een moment in je leven komen dat geen interessante vraag is maar een levensvraag. Hoe kom ik aan geloof? En: hoe houd ik het geloof? Want daar staat of valt mijn zaligheid mee. Dan is die vraag een SOS vanaf je levenschip. Red mij. Save our souls. Weet u daarvan? Dat het je om geloof ging. Want het geloof geeft mij Christus en al Zijn weldaden. En anders wordt het een eeuwig zielsverderf. Zijn er zulke mensen, kinderen in de kerk vanavond? En zo wordt SOS SS. Saved sinner. Geredde zondaar. Van SOS naar SS.

Dan krijgen we vanavond het antwoord. Het geloof komt van de Heilige Geest. De Heilige Geest is de Bewerker van het geloof, de Veroorzaker. Mensen zijn zondig. Zij overtreden Gods geboden. Storten zichzelf in ellende. Worden vaak vergeleken drenkelingen die in het water gekomen zijn en dreigen onder te gaan. Maar het is nog erger. Zondaren zijn onwillig om gered te worden. Drenkelingen die de hand van de reddingswerken wegslaan en van zich afslaan. Het is niet genoeg als het Evangelie gepreekt wordt. Het is niet genoeg als het Evangelie begrijpelijk gepreekt wordt zodat iedereen kan begrijpen wat het is en hoe het bedoeld is. Want zondaren slaan het weg. Gaan liever verloren dan dat zij Jezus aanvaarden. Vechten zich liever dood tegen het Evangelie dan dat zij het aannemen. Houden hun zonden vast en willen er niet van verlost worden. Houden hun vermeende gerechtigheden vast en willen die niet kwijtraken. Houden hun achterdocht tegen God en willen en kunnen die niet vaarwel zeggen.

Gemeente, jong en oud, we moeten vuurbang zijn voor een prediking van het Evangelie dat in het verlengde ligt van wat een mens toch eigenlijk al wil en kan. En we moeten vuurbang zijn voor een prediking van mensen als zouden mensen op het geloof zitten te wachten en het alleen een kwestie is van goed begrijpen of zij geloven wel. Het Evangelie is een Evangelie dat haaks op mensen staat. Mensen zijn mensen die haaks op het Evangelie staan.

Vanwaar komt het geloof? Van de Heilige Geest. Wat is dat een zegen van een antwoord als je erachter kwam; geloven komt nooit uit mij op. Ik ben niet van zins om te geloven. Dat zit er ten enmale niet in bij mij. Maar de Heilige Geest bewerkt het! Toch nog uitkomst, toch nog hoop voor mij!

Wat is dat een dankbaarheid als je mag geloven. HEERE, hoe is

dat mogelijk, dat een mens als ik ging geloven. Misschien dat ik dat verzet in mezelf in het begin al tegenkwam, misschien pas later, maar het kan nooit uit mezelf gekomen zijn de wil om te gaan geloven. Dat U mij dat gegeven hebt, in mij gewerkt hebt. U alleen alle eer. Voor de werk van Uw Zoon die alle weldaden verwierf. Voor het werk van Uw Geest, Die het geloof schonk en bewerkte.

Nou lezen we verder. Van de Heilige Geest, Die het geloof in onze harten werkt door het verkondiging van het Heilig Evangelie en versterkt door ook de verkondiging van het Evangelie en het gebruik van de sacramenten. Wat een zegen dat dat erachter staat. En wat belangrijk om dat nooit te vergeten. Want als je dat weglaat dan ga je denken, ja de Heilige Geest werkt het geloof, maar moet ik wachten totdat Hij dat in mij wil gaan doen? Ja de Heilige Geest werkt het geloof, maar ik ben in onzekerheid of Hij dat ook bij mij wil doen? Ja, de Heilige Geest werkt het geloof, en je kunt zelfs denken, dus ja zolang ik niet geloof kan ik daar ook niet veel of eigenlijk niets aan doen, want ja, als de Heilige Geest het niet in je werkt, dan kun je ook niet anders en kun je het ook niet helpen.....

Door de verkondiging van het Woord. Waarin God mij aanspreekt en aanbiedt. Waarin God ieder mens verkondigt dat hij schuldig staat en zondig is. Waarin God ieder mens aanbiedt de zaligheid in Christus. Woord en sacramenten: ze lopen over van Gods goedwillendheid jegens zondaren.

Dat betekent in de eerste plaats dat ik niet onzeker hoef te zijn of de Geest mij wil bekeren en geloof werken, maar ik mag verzekerd zijn dat hij dat wil. Dat ik niet hoef af te wachten totdat de Geest mij geloof wil schenken, maar dat is nu. Nu klopt God op de deur van mijn hart, nu betoont Hij dat Hij mij behouden wil. En dat houdt al helemaal niet in dat ik het ook niet helpen kan als ik onbekeerd en ongelovig blijf. Want de HEERE betuigt dat Hij gewillig is om mij nu tot geloof te brengen.

Dat betekent daarna dat het mij oproept om de verkondiging te gebruiken, het Woord te gebruiken. Te onderzoeken. Waarom niet drie keer per dag, we eten toch ook drie keer per dag. En dan te zoeken wat het Woord betekent. Een verklaring erbij te nemen, een boek over de Bijbel en Bijbelse kernwoorden, een boekje over de sacramenten te lezen. Want het is God Die het geloof werkt, maar door het Woord. Net zoals het God is Die beter maakt, maar door als mens gebruik je medicijnen. Net zoals het God is die alles laat groeien, maar als mens

gebruik je mest of kunstmest. Zoals God is Die ons in leven houdt, maar als mens gebruik je eten en drinken. Desnoods zoeken mensen eten en drinken, struinen er kilometers voor af om het te krijgen. Zo bezig zijn met het Woord. Zo er zijn als het Woord bediend word. Gebruik het Woord.

En dat houdt ten derde in dat wij onder het Woord verantwoordelijk gesteld worden. Dan is het of – óf Want het Woord begint heel concreet. Je doet een zonde. God verbiedt dat. En je buigt of je verzet je. Het Woord roept tot strijd. En je verwerpt dat of aanvaardt dat. Het Woord wijst een zonde aan. En je belijdt dat of ontkent dat. Het Woord biedt genade aan. En je gelooft dat of je verwerpt dat. Het roept roept je tot Christus en je komt of je bent ongehoorzaam. Het is één van beiden. Het Woord doet je wat in je gedachten, je gemoed, en je spoelt die indrukken weg, je duwt ze weg, of je bidt dat ze blijven mogen. Altijd of-óf. Daar knarst de hemeldeur in zijn scharnieren. Dan is het binnen komen of buiten blijven. Dan is het beslissend voor de eeuwigheid wat er gebeurt. Bracht het Woord ons in de klem? HEERE, leer mij aanvaarden, buigen, belijden, geloven, komen. Bewaar me voor verzetten, verwerpen, ongehoorzaam zijn, wegduwen.

Dan is ongelooft eigen schuld. Onbekeerd blijven eigen verantwoordelijkheid. Dan is geloof werk van de Heilige Geest. Door Geest en Woord. Gebruik het Woord. En daarbij blijft je afhankelijk van de Geest. Want je kan nog zo graag verlangen naar heil, zekerheid, vrede met God, kracht van God. En dan nog kun je merken: het Woord doet me niks, het gaat langs me heen, ik krijg het niet naar me toe en in me. Ik voel maar niks erbij, het doet me maar niks. Het lukt niet. Juist dan laat God je ervaren ondervinden je afhankelijkheid van de Geest. En je gaat bidden. Bidden voor de zondag, bidden als je je Bijbeltje leest. Bidden voor de kerkdienst, bidden in het stil gebed als de voorganger onder aan de kansel staat: HEERE zonder Uw Geest doen wij niets met dat Woord. HEERE, uw Geest. En hoeveel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen die Hem bidden?

2 Wet en Evangelie

Nou letten we nog eens goed op wat er staat. Dat de Geest het geloof werkt door de verkondiging van het Woord zeiden we tot nu toe. Maar het staat er fijnzinniger, precieser. Namelijk door het Heilig Evangelie. En dat heeft te maken met de tweeslag die de reformatie in heel de Bijbel heeft gevonden. Heel Gods spreken bestaat uit twee

onderdelen: wet en Evangelie. Onlosmakelijk met elkaar verbonden op elkaar aangelegd. In de catechismus kwamen de wet tegen in zondag 2: waaruit kent gij uw ellende? Uit de wet Gods. Want door de wet is de kennis der zonde. Dat is het doel van de wet. Daar is de wet voor. En nu het over geloof gaat, zegt de catechismus: dat doet het Evangelie, daar is het Evangelie voor. Het Evangelie brengt niet tot kennis der ellende. De wet brengt niet tot geloof. Tweeslag wet en Evangelie.

Wet en Evangelie. In de wet zegt God: gij zult... doe dat.... En dan zal Ik vrede schenken. En zo niet, dan ben je onder de vloek. En in het Evangelie zegt God: Ik schenk vrede en dan zul je Mijn geboden doen. In de wet zegt God 'gij zult voor Mij...' en anders is er vloek In het Evangelie 'Ik zal voor u....' en daarom is er zegen. In de wet eist God. In het Evangelie geeft God. Wet en Evangelie. Elk op zijn tijd.

Luther zei: ik geef mijn doktors baret aan wie die twee goed onderscheiden kan. Dat is dé grote vraag van de theologie en de prediking. Want stel je voor dat je iemand de wet preekt terwijl je hem het Evangelie moet preken. En je houdt iemand buiten die je binnen hoort trekken. Stel je voor dat je iemand de belofte van het Evangelie preekt 'u bent behouden' en het gevoel geeft dat hij binnen is terwijl je hij nog buiten is en je hem de wet moet preken. Dat zijn me even vragen! Welk dieet moet de voedingsconsulente voorschrijven: belangrijk. Welk medicijn moet de dokter voorschrijven, belangrijk. Vergissingen kunnen mensenlevens kosten. Welk Woord moet je een mens voorhouden:wet of Evangelie. Daar hangen eeuwigheden van af. Dat zijn de vragen van de prediking gemeente. Leven die vragen? Zijn wij daar alert op naar de prediking toe die we horen? Of is dat achterhaald, zo van, och, het zal toch wel goedkomen met de meesten van ons, dus waar maak je je druk om. Ja dan ga je druk maken over bijzaken, over liturgie, over orde van dienst. Veeg teken. Veeg teken.

Hoe verhouden die twee zich? Teneinde dat mensen niet misleidt worden of bedrogen worden. Spurgeon heeft er een prachtig beeld voor gebruikt. Het beeld van naald en draad. Daar is, was misschien vooral, een vrouw bezig om kleren te verstellen of te repareren. Zij heeft een naald, en in de naald zit de draad. Want zonder naald krijg je nooit een draad in leer of katoen. Maar andersom geldt zonder draad is het zinloos om een naald erdoor te halen. Dan maak je alleen maar gaten en gaten en maak je de kleding nog verder stuk. En de naald gaat voor de draad uit, maar de draad volgt direct op de naald. Anders schiet het gat weer dicht

en bereik je niks. Wet en Evangelie. De wet voorop, anders krijg je nooit het Evangelie in een mensenleven. maar de naald van de wet nooit los van de draad van het Evangelie anders richt je alleen maar schade aan. En de draad van het Evangelie volgt direct op de wet. Hoe korter erop hoe beter.

Laten we dat eens uitwerken. De wet is noodzakelijk. De wet die zegt dat ik zondaar ben. Die mijn zonden aanwijst en mijn zondige aard aanwijst. Die mij zegt dat ik op weg naar Gods toorn en het eeuwig verderf. Die mij zegt dat ik verloren en schuldig ben. En de wet eist voldoening, de wet eist leven naar Gods wil. De wet is noodzakelijk. Anders worden we vatbaar voor een Evangelie dat mensen een fijn gevoel geeft, dat God altijd bij je is, dat God je blijmaakt. Maar je weet niet verlossing van schuld en vloek. En je weet niet van een Evangelie dat je leert verlangen naar de wet. Je krijgt een Evangelie waarin de wet geen rol meer speelt. Je doet gewoon waar je je prettig bij voelt. Je luistert naar de stem van je hart. En och, kleding dat maak ik zelf wel uit, daar gaat het niet om, en och media, daar ken je zelf je grenzen wel van. Een Evangelie zonder wet. Gelovigen zonder strijd tegen de zonde verwondering over redding van het verderf. Dat is misleidend. Mensen kunnen menen in te gaan maar niet blijken te kunnen: want Jezus zegt: gij werkers der ongerechtigheid. Ga weg.

De wet is noodzakelijk. Maar: de wet werkt geen geloof. Dat doet het Evangelie. Dat nodigt om te komen tot Christus. Want de wet op zichzelf die werkt geen geloof maar wanhoop. Nooit is het goed, en nooit zal het goed worden. De wet werkt wanhoop. Of gelatenheid: nou ja dat zal dan wel ook niet. Dan maar niet want het wordt en kan toch nooit. Ten diepste werkt de wet verzet en haat. En wakkert die aan. De wet zou je van God af willen laten zijn, van Hem wegvluchten, omdat Hij heilig is en nooit genoeg met mijn leven neemt en me straffen wil. Wegvluchten van God. Nog erger je zou wensen dat God niet bestond en er niet was.

De wet werkt geen geloof. Dat doet het Evangelie. Dat nodigt: vlucht niet weg van, maar tot God. In Christus wil en kan Hij u zaligmaken. Is Hij tot behoud genegen. Vlucht naar God toe. Zondaren zijn welkom bij Hem. De draad van het Evangelie direct achter de naald van de wet aan. Wie dan van het Evangelie vandaan houdt die martelt mensen, kwelt mensen en verzwaart hun wanhoop, haat en verzet. Komt tot Mij, zondaar, welkom bij Christus. Hij verlost van gericht en vloek,

Hij vernieuwt om naar Gods wet te leven. Hij zal.... Hij is gewillig. En zo wint de Heilige Geest in, neemt hij alle haat, achterdocht, ongeloof weg om je aan Christus toe te vertrouwen.

U zou het ook zo kunnen zien. Mensen zijn als kastanjes aan een boom. Hoog in de lucht. Die zich vasthouden aan de boom van Adam. De wet is de stok die de kastanjes uit de boom slaat, los van de boom slaat, doet vallen op de grond. En dan liggen die kastanjes daar. Of ze rollen in de slootkant, in het water, of ze worden weggeschopt door een voorbijganger. Maar het Evangelie is de bezem die ze in de handen van Christus veegt. De wet is noodzakelijk, maar het Evangelie brengt in Jezus' armen. Als de kastanje op de grond ligt, moet je niet blijven slaan met die stok. En het enige doel van de wet is om je te laten vallen, om je op de grond te krijgen. Binnen bereik van het Evangelie. Dat is het doel van de wet. Niet om iets te bereiken aan verbetering of aan godsvrucht of aan ernst, maar om te zien dat ik nooit iets zal bereiken.

Om te zien dat ik niet moet vasthouden aan iets van mijzelf. Dat ik op moet geven iets te verwachten van mezelf. Dat ik Christus nodig heb. De Wegnemer van schuld en gericht, de Gever van nieuw leven en verlangen God te dienen. De wet wil bereid maken voor Christus. Daarom is het zo dwaas de wet te willen ontduiken, niet te willen horen. Dan werk ik mijn eigen zaligheid tegen! En zodra ik genegen ben om Christus nodig te hebben, om te laten zaligen door Christus, dan is de ontdekking echt, dan is het werk der wet waarheid. Dan is verderfelijk om nog langer te blijven slaan met de wet voordat het Evangelie zou mogen worden ontvangen. Nee, zodra een mens bereid is voor Christus, dan mag je hem geen moment van het Evangelie vandaan houden en ophouden.

Wet en Evangelie. Het doel van de wet: me bereid maken voor het Evangelie. Het doel van het Evangelie? Me bereid maken voor de wet. Om de wet te willen houden. Om de wet lief te krijgen. Te jagen of ik erin vorderen mag, of ik Christus' beeld gelijkvormig mag worden, de wet gelijkvormig. Wet Evangelie wet Evangelie wet enzovoort enzovoort. Op weg naar de volkomen zaligheid Amen